

טעמו וראו

רעיון על הפרשה מאת הרב בועז שלום שליט"א

פרשת וארא התשפ"ו

בפרשת- "וידבר אלוקים אל משה ויאמר אליו אני ה'". עומדים המפרשים על הקושי. אלוקים שם דין, ה' שם רחמים. אם ככה למה פתח באלוקים והמשיך ברחמים? "וידבר אלוקים אל משה, ויאמר אליו אני ה'". ובפרט, את זה צריך להודיע למשה?! כל מי שהוא לא שופט עליון שפעם בחיים הניח תפילין - יודע את קריאת שמע בעל פה, יודע "שמע ישראל ה' אלוהינו, ה' אחד". אז מה זה בא ללמד "ויאמר אלוקים, אני ה'". נו, הרי ברור גם למשה שאלוקים הוא ה'. וכי משה חשב שהם שתי דמויות, את זה צריך ללמד את משה רבנו?

יש סיפור שאותו סיפר הרב יעקב שישא. מעשה שהיה, הוא שמע על אברך תלמיד חכם שבשעה טובה ומוצלחת אירס את הבת שלו, אבל הסכומים שהיה צריך לשלם היו גבוהים מאוד, ולא היה לו אפילו בשביל ההתחייבויות המינימליות ביותר. הוא ניגש להתיעץ עם הרב שטיינמן האם ללכת ולנסות לאסוף כספים בחוץ לארץ. הרב שטיינמן אמר לו: אם אין ברירה זוה המצב, אז ההכרח לא יגונה. בשביל מצוות הכנסת כלה, תאלץ לכתת את רגליך.

2 העצות של הגרא"ל שטיינמן

רק אמר לו הרב שטיינמן, אני רוצה להגיד לך שתי עצות: אחת - תראה, בדרך כלל אנשים נוסעים לחו"ל - מדובר פה באברך שלומד מבוקר עד ערב - הם שוכחים ללמוד, שוכחים לפתוח ספר. הוא מחטט רגליו ממקום למקום. אדוני, גם בחוץ לארץ צריך לפתוח ספר, אלוקים נמצא גם באמריקה, גם שם צריכים לפתוח ספר, גם שם צריך ללמוד. היה אחד שפעם היה במטוס, פתאום רואים אותו שם יושב וצופה בסרטים רח"ל. אמרו לו, "ושרט לנפש לא תתנו.." מה זה?! הוא אומר להם "לא בשמיים היא..". אדוני, גם בשמיים היא, גם בחוץ לארץ היא, לקבוע עיתים לתורה בכל מקרה, זה דבר אחד.

העצה שנייה אמר לו הרב שטיינמן, נותנים לאנשים לפעמים סכומים קטנים. הם נוטים לזלזל, לפעמים אפילו נוטים להחזיר ולזרוק בצורה פוגענית. אתה, בשום אופן לא. יהודי נתן לך סכום, גם אם זה לא מה שציפית, גם אם הביא לך חצי דולר, תגיד לו יפה מאוד "תודה רבה", תעריך את זה, תהיה מלא הכרת הטוב למה שהוא נתן. כמה שנתנו לך, תגיד תודה ותכיר טובה. מעבר לזה, הדבר השלישי שהוא רצה לתת לו זה ברכה, והוא בירך אותו שיהיה לו הצלחה וסיעתא דשמיא, שלא יצטרך לטוס שוב פעם, שיהיה לו בזה ברכה והצלחה, ויצליח לאסוף כצורך חתונת בתו.

אטו משה רבנו ח"ו שופט עליון?!

והוא נסע. כנראה שבלימוד הוא היה מוצלח יותר מאשר באיסוף כספים, כי שלושה שבועות הוא הסתובב שם באמריקה ואת הכרטיס בשווי 1200 דולר הוא לא הצליח לכסות.. הוא כבר ממש כמעט נשבר, ואז הוא פנה לאיזה יהודי אמריקאי וביקש ממנו עצה, תגיד לי, מה עושים? אני עוד מעט כבר צריך לחזור, מה עושים?!

האמריקאי אמר לו: תראה, אתה מגיע לאיפה שכולם נמצאים, אז כל המתרימים נמצאים באזורים האלה, הם כבר פה מה שנקרא 'שבעים' מרוב מתרימים. אני ממליץ לך ללכת למקום קצת רחוק יותר. יש שכונת יוקרה, שם אומנם זה לא בדיוק הציבור שנמצא בבורו פארק, זה לא הציבור החרדי. יש שם ציבור קצת יותר רחוק, אבל תראה, יכול להיות שיהיה לך סיעתא דשמיא. לפעמים בן אדם פותח את הלב ואת הכיס. לך תנסה, לשם מגיעים פחות אנשים.

לפחות שהילדים שלי לא יהיו יתומים

טוב, הוא מספר - החלטתי להגיע לשם. ושם באמת גם גיליתי שזה וילות יוקרתיות, זה לא לדפוק בדלת. יש שער ועוד שער, צריך ללחוץ באינטרקום.. הגעתי לבית מסוים, לחצתי באינטרקום, ואז נפתח לי השער. איך שנכנסתי, פתאום נביחות אדירות. אני חשבתי שזהו, זה הסוף שלי. כלב כזה ענק, אימתני, ארבע על ארבע ברום עשר, בקיצור, כמעט נפחה נשמתי. אמרתי לעצמי "לחתן את בתי או לא לחתן אותה, אבל שלפחות הילדים שלי לא יהיו יתומים".

ואז אני שומע ברמקול, מישוהו אומר "אל תיבהל, זה בסדר, הוא לא יעשה לך כלום, אני רואה אותך במסך, אתה יכול להיכנס, הדלת פתוחה, פתחתי לך את הדלת". הוא נכנס ורואה יושב לו שם בן אדם על הספה עם רגליים ככה למעלה על השולחן. האברך אומר לעצמו "אוי ואבוי, לאן הגעתי". ומנסה ככה איכשהו להסביר לו שיש מצווה של הכנסת כלה.. הבן אדם גלוי ראש, עושה רושם שזה לא בדיוק הלחם חוק שלו, אבל בכל אופן האברך ניסה לפרוט על נימי הרגש.

השפלה שלא עברתי בחיים

ואותו יהודי אומר "כן, ודאי, אני יודע, מצוות כלה זה מצווה בהחלט חשובה". הוא שולף את הארנק שלו ומוציא 10 דולר. ואז הוא קורא לכלב "ג'וני, בוא הנה". וג'וני מגיע, ואז הוא שם לו את זה בפה, ואומר לו "לך תביא לו את זה".

18 אלף דולר תרומה

מאז שהכנסתי את הכלב, הוא אמר "זה או אני או הכלב." אבל כשהוא שמע את העניין הזה, יש כלב טוב, בזה יושרו ההדורים. מספר האברך: ואז הם הסתודדו כמה רגעים, והחנן חזר אליי עם צ'ק על סך 18,000 דולר! 18,000 דולר, לפי המושגים של אז, כיסה לו את החתונה ויותר.

טוב, באמת חזרתי בהתפעלות, הודיתי להם, נפרדתי מהם לשלום. הגעתי לכאן לארץ, באתי לרב שטיינמן, אמרתי לו: הרב, הברכה של הרב בסייעתא דשמיא עבדה מעל ומעבר, וסיפרתי לו את כל הסיפור. ואז הרב שטיינמן אמר לי "מה אתה לומד מהסיפור הזה?" אמרתי לו - אני לומד שבן אדם צריך להכיר טובה על כל מה שעשו לו, גם אם זה דבר קטן, כיוון שאתה לא יודע איזה דבר יצמח מזה, על הכל צריך להכיר טובה.

אמר לו הרב "אני דווקא לומד מזה שההצעה הראשונה שאמרתי לך היא זאת שעזרה כאן! הרי מאיפה היה לך דבר תורה להגיד לו? הדבר תורה היה כי אותו בוקר למדת וזה מה שראית בגמרא, שרבי נתן אומר כלב רע, כלב טוב וכו'. מה שעזר לך זה הלימוד היומי, הוא זה שחילץ אותך מהבעיה ונתן לך את הסייעתא דשמיא שברוך ה', יש לך במה לחתן את הבת שלך" נפלא מאוד.

רבתי, יש בזה שני מסרים: המסר ראשון, עשו לך טובה? גם אם זה לא נראה לך הטובה שלה ציפית, גם אם אתה חושב שלפי היכולות הוא יכול הרבה יותר ממה שנתן, תגיד תודה, אף אחד לא חייב לך שום דבר.

נתנו לך משהו? תגיד תודה.

פעם סיפרנו על הרב מברסק, שתמיד כל מי שהיה מבקש ממנו תרומה הוא היה מוציא מטבע מהכיס ונותן לו, לא סכום גדול, אבל היה נותן, הוא פחד מאוד ממה שכתוב על מי שמעלים עיניו מן הצדקה, זה חמור מאוד ולכן תמיד הוא היה נותן. אבל רגע, אתה בטוח שהאדם הזה באמת נזקק? לא בטוח, אבל שמא יהיה בכלל מעלים עיניו מן הצדקה, תמיד היה נותן.

איך הרב ידע שהמתרים מזוייף?

פעם אחת הוא נתן למישהו מטבע, המתרים אומר לו "מה, זה מה שאתה נותן? אתה יכול לתת יותר!" אמר לו הרב - תחזיר לי את המטבע בבקשה. החזיר לו את המטבע, הרב שם אותו בכיס והלך!

העוזר של הרב מאוד התפלא, אמר לו "הרב הרי תמיד חושש שמא אולי זה בן אדם נזקק?" אמר לו הרב "הבן אדם הזה לא עני, הוא עשיר". עשיר? מאיפה הרב יודע? ברוח הקודש? אמר לו הרב "לא ברוח הקודש, שלמה המלך גילה לי".

שלמה המלך אומר: "תחנונים ידבר רש ועשיר יענה עזות". מי שמדבר בעזות הוא לא מסכן. מי שמסכן שאין לו מה לאכול, הוא יגיד תביא את השקל, אני קונה לחמנייה. תביא את השקל, יש לי מה לעשות עם זה, אני רעב, אין לי מה לאכול. מי שיכול להרשות לעצמו, אז הוא לא צריך את זה בשביל הלחמנייה. אז עני אתה לא. ואם אתה לא עני, אז תחזיר לי את הכסף. אבל אם אתה באמת נזקק, אז אני באמת רוצה לתת לך. כל מה שנתנו לך תעריך, גם אם נתנו לך מעט, גם אם הציפייה גדולה, תעריך. זה דבר ראשון.

דבר שני, מה זה קביעות עיתים לתורה! רואים מכאן, אדם שקובע עיתים לתורה, יש לו סיעתא דשמיא כל היום. קבעת עיתים לתורה, תראה איך הלימוד הזה, ממנו אתה תראה ישועה.

האברך מספר - האמת, השפלה כזאת בחיים לא עברתי. קודם כל אתה נותן 10 דולר. אדוני, לפי המקום שאתה גר פה, 10 דולר זה אפילו לא הטיפ שהיית זורק לעובדים שלך, וזה מה שאתה נותן? מעבר לזה, אתה נותן את זה דרך הכלב שלך? מה, הכלב שלך הוא השליח פה? אתה אפילו לא נותן לי את זה ביד, צדקה נותנים ביד. אתה נותן לי את זה דרך הכלב שלך? ביזיון התורה!

אומר האברך: אבל נזכרתי ברב שטיינמן. ואמרתי לו - תודה רבה לך, ה' יברך אותך, באמת מצווה גדולה עשית. ואז - מספר האברך - נזכרתי במה למדתי באותו היום. כל יום לפני שהייתי יוצא להתרמות, קיימתי את מה שהרב שטיינמן אמר לי "אתה קובע עיתים לתורה בכל יום", ישבתי ולמדתי שעה. אמרתי לו "אתה יודע, עכשיו עם הכלב שלך פה התיישבה לי קושיה שהייתה לי היום בלימוד".

יש כלב רע ויש כלב טוב?

אומר לו האברך: תראה, היום למדתי שהגמרא מזהירה - רבי נתן אומר, אסור לאדם לגדל כלב רע בתוך ביתו, שנאמר "ולא תשים דמים בביתך". קצת היה קשה לי ההגדרה, כלב רע. מה זה, יש כלב רע ויש כלב טוב? - יש כאלה ששרים "חנוכה הוא חג טוב". מה זה חג רע? כנראה מתכוונים ליום העצמאות.. אני לא מכיר חגים רעים - על כל פנים, על סמך מה אתה מגדיר כלב זה רע וכלב זה טוב? אבל היום התיישבה לי הקושיה - הנה כלב טוב. שליח במצוות הכנסת כלה, כלב שגם מקיים מצוות. תראה מה זה, הוא עושה שליחות במצוות הכנסת כלה. הו, כמה נפלא.

ההוא שמע את זה, ואמר לו: "תשמע, אתה עוד לא סיימת איתי. אני צריך ממך עכשיו בקשה קטנה. אני רוצה שתיגש לווילה ממול, גר שם איזשהו בן אדם מבוגר, ואני רוצה שאתה תגיד לו את החידוש שעכשיו אמרת לי. אני כל כך נהנה מהחידוש הזה, לך תגיד לו את החידוש הזה". האברך אמר לעצמו: טוב, עכשיו אני גם נהייתי בלדר שלוש תמורת ה-10 דולר שלו גם נהייתי איש שליחויות שלו! אבל עוד פעם נזכרתי מה אמר הרב שטיינמן, תעריך, תודה לכל מי שנתן לך אפילו משהו. אמרתי, אני אעשה את זה.

עברתי את הרחוב, הגעתי לווילה לא פחות גדולה מהווילה הקודמת, והדלת הייתה פתוחה, לא כמו בווילה הראשונה. אני דופק, ובן אדם מגיע "כן, מה אפשר לעזור לך?" אמרתי לו "אפשר להגיד לך איזשהו חידוש תורה? אני באתי למעשה כדי לאסוף צדקה, אבל אני רוצה להגיד לך איזה חידוש". הוא אומר "אה, חידוש תורה, תמיד אני שמח לשמוע. חידוש תורה זה גם בחינם, כן, אין עם זה בעיה". והאברך סיפר לו את החידוש הזה. והוסיף "ההוא מהווילה ממול שלח אותי להגיד לך את זה".

משכין שלום בין אדם לחברו ובין חתן לחמיו..

אז הוא אומר לו "לך תקרא להוא מהווילה ממול, תגיד לו שאני קורא לו. ואגב, הוא החתן שלי". נהיה כבר ממש איש שליחויות שלהם. מספר האברך: הגעתי לשם, קראתי לו. "מה, הוא קרא לי?" אמרתי לו כן. הוא שם מהר את הכפכפים, רץ אליו. אני ממתין לראות מה קורה, ואז הם מתחבקים, מתנשקים!

מה מתברר? מתברר שהחתן קנה כלב. אצל חמיו זה לא מצא חן, מה פתאום כלב? הוא בא עוד מאירופה, ששם מגדלים ילדים, לא כלבים.. וכשהוא ראה אותו מגדל כלב, זה בכלל הזכיר לו, את הנאצים, כלבים, הגויים היו מגדלים כלבים, יהודים לא מגדלים כלבים. אבל החתן אמר לו "תשמע, זה לא המציאות היום. תבוא לארץ ישראל, אתה אולי רגיל לבני ברק אבל ברמת אביב יש דברים אחרים.. ובקיצור מספר החתן, לא הצלחתי לשכנע את חמיו, כבר שנתיים שאנחנו לא מדברים.

מה שנראה כחושך הוא האור הכי גדול

אבל אנחנו רוצים לקחת את הסיפור הזה גם כן לפרשה שלנו. לפעמים בן אדם מתכנן תוכניות והוא רואה שלא רק שהתוכניות לא מתממשות, אלא אדרבה, הכול הולך הפוך. בדיוק הפוך ממה שהוא תכנן. הוא ציפה לאור גדול והוא רואה חשכה ועלטה. במצב הזה תמיד צריך ליכור, אתה אף פעם לא יודע מה ה' תכנן לך. וכיוון שכך, אל תסיק מסקנות. אל תגיד "הנה תראה, איזה מפלה". אתה יכול לדעת מה יצא מהמפלה הזאת? אתה יכול לדעת מה יצא מההשפלה הזאת? מה שראית כהשפלה הכי גדולה של החיים שלך, בסיעתא דשמיא פתרה לך את כל הבעיות וחסכה ממך עוד הרבה השפלות, חסך לך להסתובב בעוד הרבה בתי נדיבים כדי לאסוף דולר לדולר. הנה, חזרת הביתה, חזרת ללמוד תורה, והנה הכול סודר. זאת אומרת, מה שנראה לנו לפעמים כחושך גדול, לפעמים שם טמון האור. לפעמים מזה תצמח הישועה.

על פי זה אנחנו נבין מה שכתוב אצלנו בפרשה. משה רבנו בא לקדוש ברוך הוא ואומר "למה הרעות לעם הזה למה זה שלחתי ומאז באתי לדבר בשמך הרע לעם הזה, והצל לא הצלת את עמך".

משה רבנו בא בטרוניה לקדוש ברוך הוא. ובעקבות זה, אומר לו הקדוש ברוך הוא, "עתה תראה" - אתה עכשיו תראה את מה שאני אעשה לעם ישראל, אבל אתה לא תהיה במלחמת שלושים ואחד המלכים.

למה משה רבנו לא יכנס לארץ ישראל?

פירושו של דבר, כאן נגזרה גזרה שמשה רבנו לא ינחיל את עם ישראל את הארץ. וכולם שואלים, לכאורה, הרי משה רבנו דיבר מתוך כאב! משה רבנו דיבר מתוך זה שהצר לו - "במקום שעל ידי השליחות שלי ה' ישלח את עם ישראל, פרעה ישתכנע ועל ידי זה הם יצאו, אני רואה שזה לא קורה." אז הוא בא באמת מתוך כאב. אם ככה, למה הוא עוד נענש על זה? אלא, התביעה על משה הייתה על מילה אחת: למה הרעות. למה הרעות, זוהי התביעה.

נסביר על ידי מעשה שהיה: פעם יהודי בא לחפץ חיים ואומר לו "רבי, רע לי". אומר לו הרב: אל תגיד רע לי, תגיד מר לי. זה כבר משהו שונה לחלוטין. מר זה חיווי דעת על טעם. זה מר, זה מתוק. רע זה כבר קביעת עובדה ומצב, זה רע. איך אתה מחליט שזה רע? אולי זה הישועה שלך, אולי זה הטוב שלך, מה שאתה רואה כרע זה בעצם טוב! בואו תתבוננו, הרי זה בדיוק מה שקרה אצל משה רבנו. משה רבנו אומר "למה הרעות לעם הזה". מה יתברר?

יתברר שזו הייתה הטובה הגדולה ביותר שלהם. שהרי, כמה שנים נגזר על עם ישראל להיות במצרים? 400 שנה. כמה בסופו של דבר הם היו? 210 שנה. איך בסופו של דבר הם יצאו עוד בטרם הגיע הזמן? אומרים חז"ל, קושי השיעבוד השלים. זאת אומרת, אם נשאר עכשיו עוד השלמה כדי שהם יצאו, פרעה השלים אותה עכשיו.

איך? "תבן אין ניתן לעבדך, לבנים אומרים לנו עשו". רגע, חכה משה, הנה, עוד שנייה, צריך פה עוד קצת לסחוט את הדוושה, והנה הגענו ל 400 שנה. איך? קושי השיעבוד השלים. אז מה שאתה ראית כרע, שפרעה עכשיו עוד הוסיף קושי, אומר לו ה', זה הסיבה לגאולה. כיוון שבלי זה צריך להשלים את השנים האלה. אבל כיוון שעכשיו הם עומדים לצאת, אז צריך עכשיו עוד קצת קושי כדי שנגיע לשיעור של 400 שנה, זה בדיוק מה שהיה נצרך. אז זה רע או טוב? למה אתה רואה בעניין הזה רע? אדרבה, הדבר הזה הוא בעצם המביא לגאולה.

חידוש מדהים של הגר"א

תראו כמה נפלא, בפסוק "וימררו את חייהם", אומר הגר"א: תשים לב מה הטעמים, "וימררו את חייהם"? קדמא ואזלא. מה זה קדמא

ואזלא? להקדים וללכת. ה"וימררו את חייהם" הביא ל"קדמא ואזלא". מה הקדים את הקץ? למה לא ישבנו 400 שנה? וימררו את חייהם. הקדמנו והלכנו, דהיינו יצאנו בטרם עת. למה? מכיוון שמררו את חייו. וכמה זה קדמא ואזלא בגימטריה? זה בגימטריה קץ, זה ה-190 שחיסרו מאיתנו! חיסרו מאיתנו 190 שנה, קדמא ואזלא, הקדמנו והלכנו 190 שנה קודם הקץ.

אומר הקדוש ברוך הוא למשה "וידבר אלוקים אל משה, ויאמר אליו אני ה'". מה שאתה רואה כאלוקים, הכל זה ה', הכל זה י"ק ו"ק. הכל זה חסדים ממנו יתברך. אז למה אתה אומר למה הרעותה? למה אתה מאשים שיש פה רע? אין פה רע, אולי זה מר, וימררו את חייהם, זה נכון. אולי זה מר, אבל זה לא רע. מכיוון שרע זה קביעת עובדה שהמצב הוא לא טוב. לא, המצב הוא טוב, כיוון שאדרבה, בזה תבוא הישועה. מה טוען לו הקדוש ברוך הוא? אומר לו הקדוש ברוך הוא "וארא אל אברהם, אל יצחק ואל יעקב, ושמי ה' לא נודעתי להם". מה בעצם הוא רוצה להגיד לו בזה?

מעלת האמונה התמימה של האבות הקדושים

הוא אומר לו: תתבונן, האבות לא הרהרו אחרי מידותיי. אני אמרתי לאברהם אבינו ביצחק יקרא לך זרע, ולאחר מכן אמרתי לו לך תעקוד את ה' ש'ך, העלה לי לעולה. אברהם לא הרהר אחרי ה'. אומר אברהם, אם כך רוצה ה', זה הטוב ביותר. אבל תגיד, איך זה מסתדר עם "כי ביצחק יקרא לך זרע"? לנו נראה שזה סתירה כל העניין.

אבל בואו תראו, בספרים הקדושים כתוב בדיוק הפוך! כתוב שיצחק נולד מסטרא דנוקבא - כתבתי על זה בספר משנת הגלגולים - "בן לשרה". למה הוא נקרא בן לשרה? כי הוא בא מסטרא דנוקבא. מי שבא מסטרא דנוקבא לא יכול להוליד. כדי שיהיה מסוגל להוליד, הוא צריך להיות בחינה של סטרא דדכורא. רק דכורא יכול לעבר. מתי זה קרה? כתוב שבעת העקידה נתחלפה נשמתו. פרחו נשמתו וקיבל בעת העקידה נשמת דכורא.

אז אם ככה יכל אברהם להגיד: ריבונו של עולם, אמרת ביצחק יקרא לך זרע, איך זה יתקיים? ככה זה יתקיים, בלי זה זה לא יתקיים! זה ה"ביצחק יקרא לך זרע". איך יקרא לך זרע? תיקח אותו, תעקוד אותו, הוא יקבל נשמה של בחינת דכורא, ומיד לאחר מכן אברהם הולך לחפש אישה לבנו ליצחק. למה? עכשיו אפשר לחפש אישה לבנו, ליצחק. הנה, עכשיו הוא בבחינה של נשמה של דכורא. הנה, זהו, כעת הוא יכול לשאת אישה. אבל לפני כן לא היה שייך שיתקיים "ביצחק יקרא לך זרע". אז מה שאתה ראית כביטול לגזירה האלוקית ביצחק יקרא לך זרע, הוא בעצם הקיום שלה. זה הסיבה שעל ידה מתקיימת הגזירה האלוקית.

צריך סבלנות ולדעת שהכל לטובה

מה שצריך זה סבלנות. לא פתיל קצר. מה שצריך זה שכן אדם יאמין וידע שהכל לטובה, הוא לא ימהר. לא למהר. לדעת, אתה לא רואה את זה עכשיו, תראה את זה יותר מאוחר, אבל אין רע יורד מן השמיים. זו הייתה התביעה כנגד משה רבנו, למה לא הסתכלת כמו שהאבות הסתכלו? הם לא הרהרו אחרי מידותיי. מה שנראה כחושך, דווקא זה הישועה הגדולה ביותר.

ולמעשה, הבעל שם טוב כבר כותב שיש להבחין בין שתי הנהגות שמצינו אצל שני גדולי ישראל, ושתי ההנהגות האלה הן מאופיינות בהגדרות שונות. אני לא אספר את כל הסיפור כי הוא מוכר, יש את הסיפור עם רבי עקיבא והתרנגול והנר שגירשו אותו מהעיר, שבסופו של דבר בא חתול, טרף את התרנגול, כיבתה רוח את הנר, אכל אריה את החמור, עד שהתברר בסופו של דבר שבא גייס והרג את כל אנשי העיר. חסדי ה' שבסופו של דבר רבי עקיבא ניצל מכיוון שלא היה את התרנגול ולא את החמור ולא את הנר שגילה את מקומו, וכך ניצלו

חיינו. אז לא קיבלו אותו לעיר וגם כל הנזקים שקרו, קרו בסופו של דבר לטובה. על זה אמר רבי עקיבא, כל דעביד רחמנא לטב עביד.

מאיך גיסא יש מידתו של נחום איש גמזו. וגם שם הסיפור מאוד מוכר, נחום איש גמזו נשלח כדי לרצות את הקיסר, ולקח איתו ארגז מלא אבנים טובות ומרגליות, החליפו לו את זה בדרך בעפר. בסופו של דבר, העפר הזה, איתו השתמשו כחיצים. היו זורקים אותו על המדינה שלא יכלו לכבוש אותה זמן רב, הפך להיות חיצים כמו אצל אברהם אבינו, וכך בסופו של דבר ניצחו את המלחמה והשיבו אותו בעושר גדול. מה אמר נחום איש גמזו? גם זו לטובה. למעשה, איש גמזו הכוונה שהוא גר במקום שנקרא גימזו, זה מקום שמופיע בתנ"ך. רק שבעקבות זה שתמיד היה שגור על לשונו "גם זו לטובה", קראו לו איש גמזו.

איך שלא יהיה, מה ההבדל? למה זה אומר כל דעביד רחמנא לטב עביד, וזה אומר גם זו לטובה? אומר הבעל שם טוב, יש להבחין בין כל דעביד רחמנא לטב עביד לגם זו לטובה. כל דעביד רחמנא לטב עביד, זה אומר בעצם שכל מה שה' עושה, הוא עושה לטובה. מה זה לטובה? זה בעתיד ייצור טוב. זה הכוונה לטובה.

לעומת זאת אצל נחום איש גמזו, הוא היה אומר גם זו עכשיו, זו לטובה. גם זו לטובה פירושו של דבר, מה שאתה רואה כעת, עכשיו זה לטובה. הוא לא אומר גם לטובה, אלא זו שאני רואה עכשיו, זה עכשיו טובה. אז עכשיו אתה רואה עפר? זה לא באמת עפר, זה חיצים בליסטיים מונחים. יש לך יותר טוב מזה? אדוני, עם זה כובשים מדינה, זה שווה הרבה הרבה יותר מארגז של אבנים טובות ומרגליות.

במילים פשוטות, בן אדם צריך לראות את הטוב ולא להתבונן בו כמשהו עתידי. "שמע, זה צפרדע שכדאי לבלוע אותה כי בסוף יצא מזה משהו". לא לא, אדוני, הפוך, את הדבר הזה צריך להתבונן בו ולראות כמה הוא טוב.

מסר גדול מהלכה קטנה

אומרים בעלי המוסר, יש הלכה שאדם שבלע מרור לא יצא ידי חובה. למה? למה בבליעת מרור לא יוצאים ידי חובה? מסבירים בעלי המוסר: כשאוכלים מרור, צריך ללעוס אותו היטב. הלעיסה היטב זה אומר - אל תחשוב שזה משהו גרוע אבל בשביל.. אוכלים כדי להגיע לסעודה. לא לא, אדוני, את זה תאכל היטב, כי זה בעצם הטוב! מה שאתה רואה כמרירות, זה בעצם הטוב. אתה אולי לא רואה את הטוב כעת, אבל תדע לך שזה בעצם הטוב. צריך להאמין בשעה שעוד לא רואים. אחרי שיש כבר את התוצאות, זה כבר לא חוכמה.

למה אומרים חכם בלילה? מה מתכוונים להגיד? אחרי שעבר כל היום, ראינו איך בסוף הכל הסתדר מצוין, הנה, אתה רואה, זה טוב. זה חכם בלילה. בוא נראה אותך בבוקר מבין שכל זה לטובה. בוא נראה אותך כשעדיין נראה שהעסק מסובך, ואז אתה אומר "זה לטובה". אבל כאשר כבר הגיע הלילה וכבר רואים את התוצאות, איך בסוף הכל הסתדר טוב, זה כבר פה לא צריך אמונה. מבחן האמונה זה כשזה עדיין קשה.

30 שנה ואני לא מספיק טוב לכם?

אצל האשכנזים נוהגים לפני שמזמינים את החתן תורה וחתן בראשית, יש קטע שנקרא רשות. רשות לחתן תורה, רשות לחתן

בראשית. ואז החזן נותן איזשהו קטע של פיוט וחזנות להזמין את החתן תורה, להזמין את החתן בראשית. ואז יעמוד פלוני בן פלוני, קטע מאוד מיוחד שהדרך היה שהחזן הוא זה שהיה נותן את הקטע הזה.

סיפר יהודי שהיה גר בבני ברק, והיה 30 שנה חזן באחד מבתי הכנסת הגדולים בעיר, במשך 30 שנה הוא היה החזן המקומי, והוא זה שהיה תפקידו לעשות את הקטע הזה:

בחול המועד האחרון, ניגש אליו הגבאי ואמר לו - תשמע, אנחנו השנה הבאנו חזן אחר, אנחנו רוצים שאת הרשות לחתן בראשית הוא יגיד. אתה תגיד את הרשות לחתן תורה, כל התפילות, הכל אצלך. אבל את הרשות לחתן בראשית יגיד חזן אחר.

הוא מספר: את האמת, נפגעת מאוד. אני 30 שנה חזן פה ומספיק טוב לכם, וגם בשביל חתן תורה אתה אומר שאני מספיק טוב לכם, אבל חתן בראשית, פה אתה כבר מביא חזן אחר? וגם, מה אתה בעצם מכניס פה עוד מישהו, כביכול, שמחר יהיה לי קונקורנט, מחר תפילה אחת תיתן לי, תפילה אחת תיתן לו..

זה מאוד צרב לי, מאוד כאב לי. ובאיזשהו מקום עוד חשבתי אולי מיד להגיד "לא צריך, תיתן לו את הכל" ולעזוב. אבל מצד שני זה לא כל כך מכובד להראות שנפגעת. אז אמרתי "מה שתראה, תיתן למי שאתה רוצה". בלעתי את הצפרדע.

והוא מספר שבילילה הוא כבר לא נרדם. הוא מתחיל לחשוב - למה הם לא רצו אותו, ומה פתאום הם הביאו מישהו אחר.. הגיע יום שמחת תורה, צריך להזמין את החתן תורה, נתתי באמת את הפיוט כמו שצריך וניגנתי והכל היה נפלא. בפנים מאוד כאב לי, אבל עשיתי את הכל כמו שצריך.

הפתעה!

ואז, הוא אומר - אני שומע שקוראים להזמין לחתן בראשית, ואת מי קראו? קראו אותי! מתברר שהיה לו יום הולדת, והילדים שלו החליטו לעשות לו הפתעה לקנות לו חתן בראשית.

הוא לא יכול להזמין את עצמו, צריך שמישהו אחר יזמין אותו, אז הילדים באו בדברים עם הגבאים ואמרו להם שאת חתן בראשית יביאו חזן אחר שייפוט. תביאו חזן אחר שיזמין את אבא, אי אפשר שאבא יזמין את עצמו. לכן אמרו לו מראש - תראה, החתן בראשית, מישהו אחר יזמין אותו, לא רצו לספר לו את הסיפור האמיתי כי לא רצו לפגוע בהפתעה.

ואז פתאום נתברר באיזה דמיונות הייתי! אתה כבר התחלת לחשוב "למה הם לא רוצים אותי, מכניסים לי קונקורנטים, מחר גם יפטרו אותי!" איזה סרטים ואיזה דמיונות. מה מתברר? בסך הכל רצינו לעשות לך טובה, שאתה תזכה במשהו שלא זכית בחיים, להיות חתן בראשית. אה, כמה נפלא! הוא מספר - איך ברגע אחד נגול האבן מעל ליבי.

כאשר בן אדם רואה את התוצאות, את הסוף, אה, כמה נפלא. החוכמה היא לראות את זה קודם. זאת הייתה התביעה כנגד משה, למה הרעותה? אין רע, שם אלוקים, אתה חושב שזה אלוקים, אבל אני ה', הכל י"ק ו"ק, הכל רחמים וחסדים. {מתוך הרב יעקב שיש - 'דורש טוב'}

ניתן לשמוע, לצפות ולהוריד שיעורים באתר של הרב - טעמו וראו,

ובקול הלשון, וכן בטלפון ישיר 073-2951306

מייל להרשמה לקבלת העלון שלחו הודעה למייל alomtaamu@gmail.com